

Ellisheim ella sjúkrahús fara eisini at verða rakt

– At tað hevur eydnast væl við okkara strategi í Føroyum higartil at avmarka smittuspjæðingina, kann vera falskur tryggleiki. Tað er sera stórt sannlíkindi fyri, at smittan eisini fer at koma inn á okkurt ellisheim ella á sjúkrahús, og tá verður støðan ein onnur, sigur Shahin Gaini, yvirlækni

FRANTS JENSEN

Serlæknin í ígerðarsjúkum (infeksióssjúkum) á Lands-sjúkrahúsinum hevur úr at gera í hesum døgum, nú hann bæði virkar sum lækni, ráðgevi, partur av tilbúgvningini og nóg annað.

– Fleiri stara seg blind og halda, at vit kunnu lata landið upp aftur, bara tí at tað hevur gingið hampiliga væl í Føroyum, og at tað higartil hevur eydnast at verja tey veiku og sjúku. Men vit, sum hava skil fyri smittuspjæðing, vita, at bráðliga kann tað koma ein ógvusligur vøkstur í smittuna. Og um tað hendir, kann smittan gera nóg um seg, sigur Shahin Gaini.

Hann vísir á, at vandin er ikki av.

– Tað fara eisini at koma meira álvarsamir tilburðir av covid-19 í Føroyum. Vónandi vera tað tó ikki nógvir tilburðir. Vit eru í eini sera hættisligari støðu, og sannlíkindi eru stór, at vit fara at fáa álvarsama sjúk fólk okkara millum. Smittan er ikki komin inn á ellisheim ella sjúkrahús enn, men vit skulu rokna við, at hon fer at raka onkrastaðni har. Og tað er vandamikið. Tá verður støðan ikki so góð, sigur Shahin Gaini.

Skúlar stongdir til eftir summarfrítíðina

Hann sær fyrri sær, at støðan við at landið er stongt ella í hvussu er partvist stongt, kann gerast drúgv.

– Nógv verður tosað um, at vit mugu byrja at lata upp aftur. Eg tosi út frá tí heilsufakliga, og eg haldi, at vit skulu vera sera varin. Tað kann gott vera, at skúlar ikki skulu lata upp aftur fyrr enn eftir summarfrítíðina, og tað kann eisini vera, at allur ítróttur skal vera uttan áskoðarar restina av árinum, sigur yvirlæknin.

Hann vísir á, at um ov nógv verður latið upp, so kann smittan koma sum ein brestur og gera nógv um seg. Hann heldur tí, at ístaðin eigur at vera latið upp í smáum.

– Vit vita, at børn kunnu

vera ein stór smittukelda, tí at tey eru í tøttum sambandi við hvørt annað. So er eisini vandi fyri, at tey kunnu bera smittuni inn í tey ymisku heimini og út í samfelagið. Tí skulu vit vera varin. Kanska heldur lata upp í smáum. Vit siggja eisini, at nøkur onnur lond lata upp í smáum, sigur Shahin Gaini.

Ráðgevir politiska myndugleikanum

Yvirlæknin á Landssjúkrahúsinum er ein av teimum, ið er í farsóttanevndini sum fakligur eygleiðari, sum fylgir við og ráðgevir politiska myndugleikanum, nú vit eru í hesi serligu støðuni.

Í nevndini eru einir seks limir og nakrir eygleiðarar, og tað er fútin, ið er formaður.

– Vit hava nógvar fundir og meta um støðuna dag fyri dag. Eg fylgi við, hvat hendir uttanlands, og eg samskifti við nógvar aðrar læknar og onnur í øllum Norðurlondum, ið eisini arbeiða við ígerðarsjúkum og covid-19, sigur Shahin Gaini.

Hann vísir á, at tey tó bara hava eina ráðgevandi funktión, og at tað eru politikararnir, ið taka avgerðir hesum viðvíkjandi.

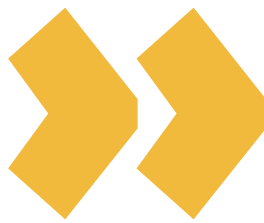
Ger brúk av netverki

– Seinastu tveir mánaðirnar hevur tað ikki verið nógv annað enn arbeiði og at sova. Eg havi havt drúgv arbeiðsdagar, og tað hevur fyllt alt. Síðstu tíðina havi eg ikki havt tíð at havt sjúklingar, sigur Shahin Gaini.

Ígerðarsjúkur er hansara serøki, og síðani koronasjúkan tók seg upp í Kina í desember í fjør, hevur hann fylgt væl við. Hann nýtir ta fakligu vitan, ið hann hevur, umframt at hann roynir at fáa sær nýggja vitan.

– Eg havi eitt stórt fakligt netverk, og eg geri brúk av tí. Vit geva eisini víðari av tí vitan og teimum royndum, sum vit hava ognuð okkum í Føroyum, sigur hann.

Hann vísir millum annað á, at hann hevur samskipt nógv við landslæknan í Grønlandi, Henrik Larsen, millum annað fyri at hjálpa teimum, hvussu tey kunnu avmarka smittuspjæðingina.

Smittan er ikki komin inn á ellisheim ella sjúkrahús enn, men vit skulu rokna við, at hon fer at raka onkrastaðni har. Og tað er vandamikið. Tá verður støðan ikki so góð

– Útlendskir læknar og granskarar spyrja seg eisini fyri, hvussu vit gera í Føroyum. Okkara land er áhugavert granskingarlaga fyri at fáa meira vitan um smittuna.

Stutt frá trupulleika til loysn

Serlæknin í ígerðarsjúkum vísir á, at tað eru ikki altíð so stór vitan um tær ávisu ígerðarsjúkurnar frammanundan, og tí má granskast.

– Tað er nakað heilt annað at vera hjartalækni ella giktalækni. Har er ein stór vitan innan økið, og til ber at sláa upp í lærubókum. Øðrvísi er við teimum ávisu ígerðarsjúkunum. Tað er einki skrivað um koronasjúkuna, áðrenn hon tók seg upp í Kina í desember í fjør. Tí má tað kannast nærri fyri at fáa holla vitan. Tað er stutt frá trupulleika til loysn, og ofta mugu skjótar avgerðir takast. Men hetta er eisini spennandi í sjálvum sær, sigur hann.

Hann vísir á, at fakliga vitanin, hann og onnur hava um mótstøðuførar bakteriar og aðrar virussjúkur, er ein góð barlast, men at meira má granskast.

Smittutalið lágt

– Okkara strategi við at steingja landið, at gera nógvar kanningar og at avbyrgja tey sjúku umframt onnur, ið hava verið

í sambandi við onkran sjúkan, hevur eydnast væl higartil. Smittutalið hevur seinastu dagarnar verið umleið 1,3 prosent, so vit eru bara 0,3 frá eitt-talinum. Tá ið vit raka eitt, doyri smittan út. Tí er tað sera umráðandi, at vit ikki lata samfelagið upp ov tíðliga, sigur Shahin Gaini.

At tað gongur væl nú, er ikki nøkur trygd fyri, at tað eisini gongur væl í framtíðini.

– Vónandi verður heilivágur ella koppseting skjótt funnin, ið kann hjálpa móti covid-19. Men so leingi, vit ikki hava hann, mugu vit vera varin, sigur hann.

Tvær granskingarverkætlanir

Í lýtuni verður arbeitt við tveimum føroyskum granskingarætlanum innan covid-19.

– Tað er ein spennandi tíð, og vit eru mitt í maskinrúminum. Eg vil tí mæla phd-lesandi til at granska innan hetta økið. Tað eru fleiri verkætlanir, har til ber at granska, sigur hann.

– Sjálvt um vit eru heimsmeistarar í mun til fólkatalið at gera nógvar covid-19 kanningar í Føroyum, so kunnu tað tó vera myrkatøl. Tað vil siga, at fólk hava havt sjúkuna, uttan at tey vita av tí. Pál Weihe fer nú undir eina granskingarætlan, har 1.500 føroyingar verða kannaðir, um teir hava andingarevni fyri korona. Granskingin skal millum annað staðfesta, um tað eru myrkatøl í Føroyum, sigur hann.

Kannast skal eisini, um tað eru ymisk sløg av covid-19.

– Vit fyrireika eina gransking, har vit skulu kanna, um tað eru fleiri sløg av koronavirus. Tað eru ábendingar um tað, til dømis eitt slag, ið spjaðir seg skjótt frá persón til persón og eitt annað, ið ikki spjaðir seg skjótt. Nú vilja vit granska tað nærri. Eg havi ta klinisku ábyrgdina av hesi verkætlanini, sigur Shahin Gaini.

Kt-hjálp

Hann vísir eisini á, at gott hevði verið hjá øðrum fakkólum at funnið loysnir til ymiskt, ið hevur við korona at gera, til dømis kt-fyrirtekur.

– Í Suðurkorea og í Kina eru

fleiri kt-fyrirtekur sera frammarlaga, og tær hava til dømis gjørt tað munandi lættari og skjótari at finna fram til fólk, ið møguliga eru smittað, og tí skulu í sóttarhald. Skrásett er, hvar telefonin hevur verið, og um tú til dømis hevur sitið í einum bussi ella toki, so kann vera, at myndugleikarnir ringa til tín og biðja teg fara í sóttarhaldi, tí at kt-skipanin hevur funnið fram til, at tú ert ein av persónunum, ið ein smittaður hevur verið tætt hjá. Tískil kann telefonin nýtast sum smittuspori, sigur Shahin Gaini.

Tvær milliónir doyggja í USA, um landið ikki steingir

Serlæknin vísir á, at tað er ymiskt, hvussu lond gera, og hvat eydnast fyri at avmarka smittuspjæðingina.

– Vit siggja, at í Italia og Spania hevur smittan gjørt sera nógv um seg, og nógv fólk eru deyð. Men eisini í okkara grannalondum er støðan álvarsom. Í Oslo eru fleiri hundrad koronasjúklingar á sjúkrahúsi, og heilsuverkið hevur trupult við at klára tað, sigur hann.

Hann vísir eisini á, at støðan í USA er rættiliga ógvuslig.

– Nógv fólk eru deyð í USA av korona, og um Donald Trump, forseti, ikki hevði sett ógvuslig átøk í verk nú við at lata landið aftur í fyra vikur, so hava amerikanskir smittuskerfrøðingar roknað út, at umleið 2,2 milliónir fólk høvdu doyð av sjúkuni í USA. Nú kunnu vit vænta, at talið fer at vera millum 100 og 200.000 fólk, sigur Shahin Gaini.

Heilsustarvsfólk skulu ansa sera væl eftir

Yvirlæknin veit eisini, at til ber ikki at at halda á at hava eitt land afturlatið.

– Einaferð mugu vit lata upp aftur. Vit mugu bara ikki gera tað alt í einum, men í stigum. Serliga tey, ið arbeiða innan heilsuøkið og eldraðkið mugu ansa sær væl fyri at verja okkara veikastu, elstu og sjúkastu borgarar, sum ikki tola at fáa covid-19 sjúku, sigur Shahin Gaini.